

господарських судів». Тобто, маємо сподівання, що найближчим часом норми ГПК будуть приведені до єдиного знаменника щодо вживання дефініції «юрисдикція» замість не актуального та застарілого терміну «підвідомчість».

Такі зміни, по-перше, приведуть зазначені норми ГПК України у відповідність до положень Розділу VIII «Правосуддя» Конституції України та Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.02.2016 року. По-друге, сприятимуть правовій інтеграції в сфері захисту трудових прав – з огляду на те, що в законодавстві Євросоюзу відсутнє таке поняття, як підвідомчість.

Література

1. Яковюк І. В. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення / І. В. Яковюк // Вісн. Нац. акад. прав. Наук України. – 2012. – № 4. – С. 29-42.
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII від 02. 06. 2016 р. // Голос України, – 2016. – № 118 від 29. 06. 2016 р.
3. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р. // Голос України. – 2016. – № 132-133 від 16. 07. 2016 р.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Господарський процесуальний кодекс України: № 1798-XII від 06 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6, – ст. 56. – Із змін.
6. Арбитражный процесс / [под ред. М. Треушникова]. – М.: Городец, 2007. – 672 с.
7. Комаров В. В. Новелізація цивільного процесуального законодавства та засади нового Цивільного процесуального кодексу України // Вісн. АПрН України. – 2003. – № 2-3. – С. 477-481.

С. М. БОРТНИК

Харківський національний університет внутрішніх справ

НАКАЗ ЯК ОСНОВНА ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ІЗ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

Проблематика правового регулювання прийняття на службу до Національної поліції України має сьогодні велике значення, оскільки ефективна діяльність зазначеного правоохоронного органу, до діяльності якого сьогодні прикута увага усього суспільства як до однієї зі здійснених керівництвом держави реформ, безпосередньо залежить від якості його кадрового корпусу.

Відносини у які вступає поліцейський з приводу проходження відповідної служби є по-суті трудовими правовідносинами. По-перше, призначаючи громадян України на посади поліцейських їх таким чином включають у колектив певного органу поліції, у якому ті здійснюють свої службові обов'язки взаємодіючи з іншими поліцейськими відповідного органу поліції. Отже, така ознака трудових правовідносин як включення у трудовий колектив або кооперована, не одноособова праця є характерною для досліджуваних відносин.

По-друге, поліцейський повинен особисто виконувати покладені на нього службові обов'язки та особисто нести юридичну відповідальність за невиконання або неналежне їх виконання. Таким чином, така ознака трудових правовідносин як особистісний характер є характерним і для трудових правовідносин поліцейських.

По-третє, виконуючі службові обов'язки поліцейські підпорядковуються правилам внутрішнього трудового розпорядку. Такі правила розробляються і приймаються у кожному органі поліції. Організація внутрішнього службового розпорядку органу поліції включає у себе унормування початку та закінчення робочого дня, тривалості перерви для харчування, режиму роботи, умов перебування поліцейського в органі поліції тощо. Отже, і така ознака як підпорядкування працівника правилам внутрішнього трудового розпорядку характерна для трудових правовідносин поліцейських.

По-четверте, трудові правовідносини поліцейських мають з певними винятками триваючий (безперервний) характер. Так, вони не перериваються після закінчення кожного робочого дня, у вихідні, святкові та неробочі дні, а також на час відпусток. За загальним правилом вони не обмежуються строком. Стаття 58 Закону України «Про Національну поліцію» має назву: «Безстроковість призначення на посаду поліцейського» та наступний зміст: «Призначення на посаду поліцейського здійснюється безстроково (до виходу на пенсію або у відставку), за умови успішного виконання службових обов'язків. Строкове призначення здійснюється в разі заміщення посади поліцейського на період відсутності особи, за якою відповідно до закону зберігається посада поліцейського, та посад, призначенню на які передують укладення контракту» [1].

По-п'яте, виконання службових обов'язків поліцейськими здійснюється на оплатних засадах, при цьому оплачується не результат служби, а її процес. Оплаті підлягають і ті періоди, коли поліцейських не працював з незалежних від нього причин, а також щорічні чергові відпустки. Відповідно до Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання, затвердженого Наказом Міністерства внутрішніх справ України від

06.04.2016 № 260 підставою для виплати грошового забезпечення є наказ керівника (начальника) органу, закладу, установи Національної поліції (далі – орган поліції) про призначення на посаду поліцейського відповідно до номенклатури посад, наказ ректора ВНЗ МВС із специфічними умовами навчання про зарахування на навчання або наказ про зарахування в розпорядження відповідного органу поліції та встановлення конкретного розміру окладів, надбавок, доплат. Грошове забезпечення поліцейським виплачується за місцем проходження служби виключно в межах асигнувань, затверджених кошторисом органу поліції на грошове забезпечення.

По-шосте, трудовим правовідносинам службовців правоохоронних органів притаманний характер влади і підпорядкування. Так, у процесі служби поліцейські повинні виконувати усні вказівки як безпосередніх, так і прямих керівників. Стаття 62 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що поліцейський під час виконання покладених на нього обов'язків підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику. Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків, прямо передбачених законом), не може надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення поліцейському або іншим способом втручатися в законну діяльність поліцейського, у тому числі діяльність, пов'язану з кримінальним провадженням або провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

Відповідні керівники мають право накладати на поліцейських дисциплінарні стягнення. К. Ю. Мельник відзначав, що влада і підпорядкування у цих трудових правовідносинах чіткіше регламентовані та яскравіше виражені, ніж у трудових правовідносинах інших категорій працівників. У трудових правовідносинах службовців правоохоронних органів влада роботодавця також реалізується у трьох формах: нормативній, директивній та дисциплінарній [2, с. 325].

По-сьоме, поліцейський зобов'язується виконувати визначені національним законодавством, посадовими інструкціями та функціональними обов'язками службові обов'язки. Отже, можна говорити про притаманну трудовим правовідносинам поліцейських такої ознаки як визначеність трудової функції.

Таким чином, всі вказані у юридичній літературі ознаки трудових правовідносин є характерними і для трудових правовідносин поліцейських.

Традиційно у юридичній літературі обстоюється позиція, що виникнення трудових правовідносин відбувається на підставі трудового договору. Так, В. В. Єрмоєнко звертав увагу на те, що законодавство визнає трудовий договір (контракт) універсальною підставою виникнення трудових правовідносин, що містить у собі двостороннє волевиявлення людей: з однієї сторони – особи, яка наймається на роботу (службу), а з

другої-роботодавця: власника підприємства (господарського товариства), установи, організації, чи уповноваженого ним органу, або фізичної особи [3, с. 22]. К. М. Гусов та В. М. Толкунова головною, провідною підставою виникнення трудових правовідносин вважає трудовий договір. Це волевиявлення вільних суб'єктів трудового права: працівника і роботодавця, відзначають вчені [4, с. 111]. На думку В. І. Прокопенка основною, переважною підставою виникнення трудових правовідносин є трудовий договір. Навіть тоді, коли застосовуються інші підстави виникнення трудових правовідносин, такі як адміністративний акт призначення на посаду, проводяться вибори або конкурсне заміщення посад чи здійснюється розподіл на роботу після закінчення навчання в певних навчальних закладах, оформлення трудових відносин проводиться укладенням трудового договору, конкретний зміст якого встановлюється вільним волевиявленням і угодою між сторонами [5, с. 167].

Разом із тим були висловлені позиції щодо самостійності такої підстави виникнення трудових правовідносин як акт призначення на посаду, тобто мова йшла про те, що на підставі саме такого акту можуть виникати трудові правовідносини. Так, О. В. Смирнов зазначав, що підставою виникнення трудового правовідношення звичайно служить трудовий договір. Разом з тим при прийнятті на виборну посаду юридичним фактом для виникнення трудових правовідносин виступає акт про обрання на посаду, якому звичайно передуює згода громадянина виставити свою кандидатуру на виборах. Виникнення трудового правовідношення з працівником, якого прийнято на посаду, що знаходиться в номенклатурі вищого органу управління, пов'язується з адміністративно-правовим актом утвердження в посаді (призначення на посаду) цим органом [6, с. 191].

К. Ю. Мельник вказує, що акти призначення мають значення самостійної підстави виникнення трудових правовідносин. Так, виходячи з важливості завдань та функцій правоохоронних органів для життєдіяльності держави, їх виконання повинно здійснюватися у повному обсязі. Тому тут не має місця компромісу між сторонами трудових правовідносин службовців правоохоронних органів при встановленні прав і обов'язків. Зміст зазначених правовідносин визначається заздалегідь у нормативному порядку. А отже, саме з моменту призначення на посаду до певного правоохоронного органу службовець наділяється визначеними в нормативному порядку правами та обов'язками за посадою, тобто по суті трудовою функцією. Іншими словами, саме з моментом прийняття зазначених актів пов'язується виникнення трудового правовідношення з цими категоріями працюючих [2, с. 212].

Ми підтримуємо останню позицію, оскільки обґрунтування її міститься у національному законодавстві. Так, відповідно до ч. 2 ст. 56 Закону України «Про Національну поліцію» службові відносини особи,

яка вступає на службу в поліції, розпочинаються з дня видання наказу про призначення на посаду поліцейського. Частина 5 ст. 63 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що контракт є підставою для видання наказу про прийняття особи на службу в поліції та/або призначення її на відповідну посаду.

Отже, наказ про призначення на посаду поліцейського слід вважати основною та самостійною підставою виникнення трудових правовідносин з поліцейськими, оскільки саме з його виданням пов'язується виникнення відповідних правовідносин.

Література

1. Про Національну поліцію: Верховна Рада України; Закон від 02. 07. 2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів: моногр. / К. Ю. Мельник. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – 360 с.
3. Трудове право: підруч. / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. – Х.: Право, 2012. – 496 с.
4. Гусов К. Н., Толкунова В. Н. Трудовое право России: Учеб. - М: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2003. -496 с.
5. Прокопенко В. І. Трудове право України: Підручник. – Х.: «Консум», 1998. – 480 с.
6. Советское трудовое право: учеб. / под ред. А. С. Пашкова, О. В. Смирнова. – М.: Юрид. лит., 1988. – 608 с.

В. А. ГУМЕНЮК

Харківський апеляційний адміністративний суд

ДОСТУПНІСТЬ ДО ПРАВОСУДДЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Відповідно до положень ст. 3 Конституції України – людина, її життя і здоров'я, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Забруднення навколишнього середовища, збільшення кількості вроджених порушень, хронічних та професійних захворювань, нещасні випадки, триваючий військовий конфлікт на сході країни, все це виступає в ролі факторів, що призводить до появи інвалідів – осіб із особливими потребами, а відтак – до збільшення кількості людей, які потребуватимуть соціального захисту [2].